

Gryszkowa, Nina

"Lingvokul'turnoe soznanie russkoj jazykovej ličnosti. Modelirovanie sostojanija i funkcionirovanija", Ju. N. Karaulov, Ju. N. Filippovič, Moskva 2008 : [recenzja]

Etnolingwistyka 23, 296-297

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

drzew nieowocowych (Ljubinko Radenković); jarzębiny (Tatiana Agapkina) w kulturze słowiańskiej, a także poświęcone współczesnym greckim legendom o pochodzeniu roślin (Svetlana Sidneva) oraz etnobotanicznej interpretacji dzieła A. N. Ostrowskiego (Klara Šarafadina).

Znaczna część prac odnosi się do problemu medycyny i magii ludowej – mitologicznego statusu i funkcji lasów w medycynie białoruskiej (Tatiana Valodzina, Vladimir Lobač), praktyk ziołoleczniczych na ukraińskim Polesiu (Irina Ignatenko), praktyk z użyciem roślin podczas dnia św. Grzegorza w Bułgarii (Olga Trefilova).

EP

Javors'ka Galina, Bogomolov Oleksandr, *Nepevnyj ob'jekt bažannja: Evropa v ukrajinskomu polityčnomu dyskursi*, Kyjiv: Vydavnyčyj dim Dmytra Burago, 2010, 136 s.

Monografia jest efektem pierwszego badania konceptu EUROPA we współczesnym dyskursie ukraińskim. Zawiera analizę konceptualizacji relacji międzynarodowych na tle skomplikowanych procesów politycznych. Praca ujawnia podobieństwo współczesnego postrzegania Unii Europejskiej przez Ukraińców w stosunku do ich wizji świata zachodniego. Autorzy zwrócili uwagę na stałe modele kognitywne przedstawiania Europy/Unii Europejskiej i NATO w ukraińskich tekstach medialnych oraz ich wpływ na konstruowanie wizji Europy i podejmowanie politycznych decyzji. W pracy wykorzystano różne współczesne metodologie analizy dyskursu medialnego, także metodologię kognitywnej analizy semantycznej. Bazę materiałową stanowi przygotowany przez autorów elektroniczny korpus tekstów języka ukraińskiego, który zawiera teksty na temat Europy i integracji europejskiej z lat 2001–2007.

Książka składa się z pięciu rozdziałów. W pierwszym omawiane są kwestie związane z dyskursem politycznym jako lustrem i narzędziem współczesnej polityki; w drugim – prezentowana jest Europa w świetle modelowania przestrzeni polityczno-geograficznej. Rozdział trzeci przynosi rejestr metafor konceptualnych (w tym m.in. metaforę Europy jako osoby; w sferze stosunków społecznych – metafory: nauczyciela i ucznia, zwierzchnika i podwładnego, sąsiadów i sąsiedztwa, sąsiedztwa i braterstwa; w sferze przestrzennej – metaforę mostu i podróży). W rozdziale czwartym obraz Europy ukazywany jest w polu semantycznym pragnień. Rozdział piąty, zatytułowany *Europejskość i Europejczycy*, zawiera obraz kwestii tzw. integracji europejskiej i refleksję na temat prawdziwego Europejczyka.

NG

Karaulov Ju. N., Filipovič Ju. N., *Lingvokul'turnoe soznanie ruskoj jazykovoj ličnosti. Modelirovanie sostojanija i funkcionirovanija*, Moskva: Izd. centr „Azbukovnik”, 2008, 336 s.

Monografia należy do sfery lingwistyki kognitywnej i komputerowej. Zawiera opracowanie podstaw teoretycznych i funkcjonowania świadomości lingwokulturowej. Treść i struktura tej świadomości modelują językowy obraz świata przeciętnego użytkownika języka rosyjskiego. W książce przedstawiono budowę i funkcjonowanie *kognajzera* – modelu świadomości lingwokulturowej (*kognajzer* modeluje procesy w trójkącie „wiedza – postrzeganie – świadomość”). Zawarto także opis opracowania technicznego danych pozyskanych drogą eksperymentu i otrzymanego w ten sposób fragmentu obrazu świata. Wykorzystana podstawa materiałowa opiera się na dwóch bazach danych: sieci asocjatywno-werbalnej (przedstawionej wcześniej w *Ruskom asociativnom slovarie*, 2002), utworzonej według zasady – ‘od znaku do sensu’ i nowej bazie danych, zbudowanej według zasady ‘od sensu do znaku’. Baza danych jednostek rosyjskich, stworzona w trakcie eksperymentu i opracowania jego rezultatów, zawiera blisko siedem tysięcy *kognemów*

(elementarnych jednostek wiedzy), przyporządkowanych do ponad 100 realnych sfer odniesienia (konceptów). Baza publikowana jest na płycie dodanej do książki. Publikacja adresowana jest do specjalistów w zakresie teorii językoznawczych, psycholingwistyki, lingwokulturologii, a także rusycystów.

NG

Kitanova Marija, *Etnolingvistični etjudi*, Veliko T'rnovo: IK „Znak’ 94”, 2010, 135 s.

Pozycja składa się z czterech części. Pierwsza (*Otsam i otv" d / Z tej i tamtej strony*), poświęcona onomazjologicznemu obrazowi bułgarskiego obrzędu pogrzebowego, to słownik tematyczny oparty na terminologii ludowej związanej z obrzędowością pogrzebową. Badana terminologia została tu podzielona na dwie grupy: terminy właściwe dla kompleksu obrzędowego, który poprzedza pochówek, oraz tego, który następuje po nim. Zgromadzony materiał językowy usystematyzowano według czterech kategorii: obrzędowe czynności, ich wykonawcy, obrzędowe przedmioty, obrzędowa przestrzeń i metajęzyk folkloru. Wszystkim nazwom towarzyszy informacja o ich lokalizacji przestrzennej. Słownik ma charakter struktury otwartej, która może być uzupełniana (stąd puste miejsca przy istniejących realiach, dla których nie znaleziono w ekscerpowanych źródłach, stanowiących tylko część bogatej literatury przedmiotu, specjalnych terminów, choć – jak zauważa autorka – brak terminów na określenie wielu elementów tworzących tekst obrzędu pogrzebowego to w głównej mierze konsekwencja działania tabu językowego, obejmującego zwłaszcza pojęcia związane ze śmiercią).

W części drugiej (*Magičeskata sila na dumie / Magiczna moc słów*) analiza wybranych nazw świąt cyklu dorocznego posłużyła przedstawieniu podstawowych schematów, według których ludowa etymologia motywuje tekst werbalny i/lub generuje obrzędową czynność oraz działanie o charakterze apotropeicznym.

Część trzecia (*Chorata okolo nas / Ludzie wokół nas*) zawiera materiały do słownika bułgarskiej terminologii rodzinnej. Zebrany materiał językowy to nazwy pokrewieństwa (literackie i dialektalne) związane z funkcjonującymi w tradycyjnym bułgarskim społeczeństwie czterema instytucjami rodowymi: *kr"vno rodstvo / pokrewieństwo krwi* (osoby, które łączą więzi krwi), *rodstvo po kumstvo / powinowactwo związane z występowaniem w charakterze kuma* (osoby, które po wykonaniu określonych działań obrzędowych stają się powinowatymi), *rodstvo po svatovstvo / skoligacenie* (krewni pary młodej w stosunku do siebie), *rodstvo črez pobratimjavane / pobratymstwo* (osoby spokrewnione za pośrednictwem specjalnych obrzędów). Terminy zostały wymienione w porządku alfabetycznym, obok objaśnienia znaczenia zamieszczono także warianty fonetyczne terminów i ich zasięg terytorialny lub źródło ekscerpcji oraz semantyczne ekwiwalenty.

W ostatniej części autorka analizuje bułgarskie przysłowia i powiedzenia tworzące pole semantyczne „rodzina”. Rekonstrukcja językowego obrazu rodziny została oparta na przysłowia i powiedzenia z kluczowym komponentem: małżeństwo, żona, mąż, rodzice i dzieci, inni członkowie rodziny.

JM

Koncept bol' v tipologičeskom osveščeenii, red. V. M. Bricyn, E. V. Rachilina, T. I. Reznikova, G. M. Javorskaja, Kyjiv: Vydavnyčyj dim Dmytra Burago, 2009, 424 s.

W książce przedstawiono rezultaty pracy nad wspólnym rosyjsko-ukraińskim projektem „Leksiko-semantičeskie sistemy russkogo i ukraińskiego jazykov v tipologičeskom osveščeenii”, wspieranym przez ministerstwa nauki Rosji i Ukrainy.

Projekt został ukierunkowany na typologiczny opis systemów leksykalnych różnych języków. Autorzy skoncentrowali się na tym, w jaki sposób w różnych językach świata jest konceptualizowana sfera bólu fizycznego. W książce skupiono się głównie na budowie i typologii predykatów